

Komenského, nekaka literarna združitev, kamor prinašajo svoje duševne proizvode razni učiteljski pisatelji iz zadnje zagorske vasice, a tudi svetovnoznani vseučiliški profesorji praške stolice. Vsakdo je dobrodošel. Paznega očesa zasledujemo že dlje časa plodonosno delovanje tega kulturnega društva. Z zanimanjem pregledujemo in prebiramo vsakoletne publikacije tega društva, a vsakokrat nam tesno prihaja pri srcu, ko se spomnimo naše „Šolske Matice“ in njenih publikacij. Sicer ne vemo, so li res naši merodajni faktorji okrog naše „Šolske Matice“ v duhu srca prepričani, da bodo naše šolstvo povzdignili na višek popolnosti, ako nas pitajo leto za leto s samimi učnimi slikami, namesto da bi nam podali kaj aktualnega, kar pretresa svetovno pedagoško naziranje, po zgledu češkega društva „Dedictvi Komenského“. Dozdeva se nam, da gotovi ljudje pri naši „Šolski Matici“ ravno tako ne morejo opustiti izdajanja vsakoletnih učnih slik, kakor ne morejo opustiti drugi činitelji pri družbi sv. Mohorja molitvenikov.

Občni zbor je otvoril s presrečnim pozdravom njegov predsednik, mešč. učitelj J. Tuma, nakar je bil voljen za zapisnikarja Tlapak. Predsednik je imenoma pozdravljaval razne slovanske goste, posebno pa zastopnika „Hrv. ped. književnega zbora“ tovariša J. Klobučarja, ki se mu je za pozdrav iskreno zahvalil.

Iz obširnega tajniškega poročila, ki ga je podal tovariš L. Horak, posnemljemo sledeče: Društvo je šlo v pretečenem 1907. letu 3088 članov, in sicer 2810 posameznikov in 278 korporacij. — Glavno skrb je društveni odbor posvetil svojemu znanstvenemu glasilu, znani pedagoški reviji „Ped. Rozhledy“, ki se lahko merijo z vsako inozemsko in tujezemsko pedagoško revijo. Glavni urednik ji je znani učenjak profesor dr. F. Drtina. Tiska se v 6000 izvodih. Ta revija izhaja sedaj XXII. leto in prinaša naravnost epohalne članke, tičeče se vseh vprašanj obsežnega pedagoškega polja. Slovenskemu učiteljstvu jo najtopleje priporočamo, da je narode vsaj za vsako okrajno učiteljsko knjižnico. Kdor pregleda le nekaj števil te revije, izprevidi, da ni treba hoditi po vso učenost iz pedagoške stroke edino le k — Nemcu.

„Knjižnica ped. klasičnega“ urednik ji je profesor Fr. Drtina, je prinašala zbrana ped. dela Rebelaisova v prevodu prof. P. Haškoveca in Komenskega delo „Informatorium“ (II del.) in še nekaj drugih razprav, izmed katerih omenjamo samo „Analitično didaktiko“. Sodelovala sta pri tej knjigi profesorja A. Krejčí in J. V. Novak.

Kot dodatek h „Knjižnici ped. klasičnega“ je izdalo društvo nekaj posnetek — urednik J. Šimke — kjer se objavljajo facsimili podob Komenskega dela „Informatorium“.

Zbirka „Dete“ — urejuje prof. Fr. Čada — prinaša spis P. Lombroso-Carrara „Življenje otroka“ v prevodu K. Křivega.

Dalje je društvo izdalo IV. zvezek ped. enciklopedije — urednik J. Ulehla — kjer je objavljena zanimiva razprava prof. dr. B. Nemea, ki jo je predaval na vseučiliškem tečaju za učitelje v Turnovu.

XIV. zvezek zbirke „Časovna vprašanja in razprave iz pedagogike“ prinašajo jubilejski spis o znanem Amerlingu, a zbrana je že tudi tvarina za prihodnje zvezke.

Društvo izdaje nadalje „Poljudno knjižico za ljudstvo“ — urednik ji je J. Černý — kjer se obravnavajo razna zanimiva vprašanja, kakor „Sestanki staršev in učiteljev“ in druga. Izdalo je društvo tudi nekaj letakov, ki razpravljajo o važnih šolskih zadevah, n. pr. „Najnavadnejše duševne in telesne napake otrok“ in druge.

V društveni založbi je slednjič izšlo znano delo reformatorja na risarskem polju Američana L. Tadda „Reformisanja“ v prevodu F. V. Khuna.

Društvo je obračalo posebno pažnjo na izdajo dobrih mladinskih spisov, a izdalo je tudi zbirko narodnih popevk, dvoglasno spremljevanjem harmonija, za šolsko mladež.

Omenjamo nazadnje, da izda društvo tudi „Strokovni pedagoški slovar“, ki izide prihodnje poštice.

Skupno število vseh letošnjih publikacij je 16; beri in reci: šestnajst.

Iz blagajniškega poročila posnemljemo,

da ima društvo čistega imetja 3 295 127 K. V odbor so bili voljeni z vzklikom: predsednik J. Tuma, odborniki: J. Černý, Drtina, Horak, Kožišek, Müller, Novak; namestniki: Havelka, Hajny, Holinka in Kubin.

Zanimivi shod je zaključil tovariš J. Pospíšilz lepo razpravo: O potrebi nove pesmarice za ljudske šole.

Osmi shod učiteljskih iz 1. 1908.

Z nekako razdvojenim srecem smo zapuščali to zborovanje. V duhu smo si zaželeli, da bi se bil ta shod vršil v srecu Slovenije, v beli Ljubljani, a da bi zborovalci bili mi slovenski učitelji, a „Dedictvi Komenského“ naša „Šolska Matica.“ A bila je „fata morgana“, ki je menda nikdar ne pričara slovensko učiteljstvo na slovensko ozemlje. Blagrovati smo češko učiteljstvo, a v našem srecu je kljuval črv zavisti, ker nam ni usojeno živeti v takih odnosih.

Novost je bil za nas sestanek, ki se je vršil tistega dne ob 4. uri v mali dvorani v pritličju v „Žofinu“, in kamor smo prihili z zborovanja „Dedictvi Komenského“. Tu je bil namreč shod abiturientov in abiturientk vseh čeških učiteljskih kraljestva Češkega v 1. 1908. Sestanka se je udeležilo ravno 128 udeležencev in udeleženk, in sicer 107 učiteljskih in 21 učiteljskih.

In nad vse zanimivo je gledati obraze teh učiteljskih rekrutov. To ti je kipele življenje iz teh mladih teles, in njih žarke oči so jasno govorile, da se zavedajo svoje izvršene naloge, da so si svesti, da jih čaka težka trnjeva pot, ki jih privede do njih smotra, a da bodo to težko pot premagali tem lažje, čim tesneje se združijo z ono mogočno falango starih, izkušenih bojevnikov, ki jih danes sprejemajo v svoja okrilja, v svoje varstvo.

In zamislili smo se na svoja pripravniška leta, kako je bilo takrat. Zasmilili smo se sami sebi, zona nas je izpreletela, zakaj bili smo takrat otrok med otroki...

Zanimiv je bil vzpored, ki so ga rešili na tem shodu. Obravnavalo se je sledeče: 1. Sprejem abiturientov po starosti Jos. Černem. — 2. Pomen učit. organizacije in dolžnosti napram nji. Razpravljaj C. Merhout. — 3. Učiteljev karakter v praktičnem življenju. Govoril abiturient F. Kurz. — 4. Učiteljske življenjske pravice. Referent K. V. Tuček. — 5. Stik z ljudstvom in kako ga je gojiti. Govoril abiturient J. Urban. — 6. Razmerje učitelja do časovnih vprašanj. Referent abiturient Jos. Mareš. — 7. Sklepni govor predsednika Jos. Černega.

Zanimivo in jako poučno bi bilo, podrobneje se ozreti na vse te razprave, ki smo jih čuli na tem zboru. A postali bi preobširni. Pribiti hočemo le sledeče: Referent tovariš K. V. Tuček je v svojem znamenitem govoru poudarjal, da bodi sveto geslo vsakemu učitelju „Svoji k svojim!“ To je prva in poglavitna zahteva do narodne samostojnosti, do narodne samoohrane.

Lepo je govoril abiturient F. Kurz o učiteljevem karakterju, poudarjaje, da le značajen učitelj more vzgojiti značaje.

K. V. Tuček je obenem tudi razpravljaj „O zahtevah učit. življenja“, kjer je poudarjal, da ljudstvo zahteva od učitelja, a da bi ga za to tudi pošteno nagradilo, o tem še govora biti ne more. Dal jim je mnogo dobrih svetov na pot, da naj se varujejo prehitrih prijateljev, da naj bodo oprezní v svojem govorjenju in v svojem delovanju, zakaj učitelj ima nebroj zahrbtnih sovražnikov. Končno jim priporočaj branje dobrih knjig in tesne združitve z učiteljskimi organizacijami.

Mnogo dobrega sta povedala poslednja dva govornika. Prvi je poudarjal, da si izkušaj pridobiti učitelj v pravem pomenu besede naslov ljudskega učitelja, a zadnji je trdil, da oni učitelj ne more biti pravi učitelj, ki se druží s kako tako stranko v političnem življenju, ki nosi na svojem praporu devizo: reakcija.

Na nas je ta shod napravil najboljši vtisk, zakaj iz vseh teh razprav smo spoznali, da se mladi naraščaj živo zanima za učiteljsko javno življenje, da pozna podrobno razne zahteve, pretirane in prave, ki jih stavi ravno češko ljudstvo v njega, a slednjič moramo poudarjati, da je to učiteljsko odgojeno v strogo narodnem duhu. Sklepamo pač lahko z

besedami zadnjega govornika, ki je rekel: Ne bojim se o budućnost češkeho školství!

In zadovoljni smo zapuščali to zborovanje. Saj smo bili prepričani, da je armada češkega svobodomiselnega učiteljstva pridobila prelepo število novih bojevnikov, ki bodo neustrašeno stali ob strani starih, izkušenih bojevnikov. Slovenskemu učiteljstvu pa kličemo: Organizujte tudi vitako mladi naš naraščaj! Oklenite se ga z vse mislovajimi silami in navdušite ga za naše ideale, da bomo tudi milako rekli: Ne bojimo se za budućnost slovenskega šolstva!

* * *

Mnogo dobrega si ometamo od letošnjega vseslovenskega učiteljskega shoda v Pragi. Slovensko učiteljstvo si bo lahko zapisalo te dneve z zlatimi črkami v anale svoje zgodovine, zakaj one ideje, ono navdušenje in ono medsebojno spoznanje, ki se ga je navzele te dneve v Pragi nahajajoče se slovensko učiteljstvo mora začrtati vidne znake v naše zasebno učiteljsko kakor tudi javno življenje učiteljstva sploh in slovenskega naroda posebe.

Ogromno število v Prago pohitevskega slovenskega učiteljstva — po številu dvaindeset — nam je najboljši svedok, da morajo preiti vse one ideje, ki smo jih prejeli v zlati Pragi — v kri in meso slovenskega učiteljstva. Ako pridobi vsak izletnik le enega bojevnika za te ideje, postane to armada, ki mora zrevolucionirati vse ostale!

In prava ideja je: narodnost do skrajnosti. Občudovali smo na tem izletu naše vrle kolegince, kako trdovratno so se one držale prisega, ki smo jo izrekli na Dunaju pri odhodu iz restavracije Gabriel: V Pragi ne izgovoriti niti besedice nemški! In beseda je držala. Čul nisi niti ene besedice ves čas izleta, ki bi jo kaka izletnica izgrešila na rovaš nemškega slovarja. Upamo, da ta prisega ostane še dalje v veljavi.

Važno za slovensko učiteljstvo je bilo medsebojno spoznanje. In ne motimo se preveč, ako trdimo, da ba to spoznanje prineslo v kratkem mnogo realne koristi. Ako smo prav poučeni, so mnoge slovenske kolegince sklenile s kolegincami drugih narodov, da si hočejo ustanoviti nekako poštitiško izmenjevalno društvo, to je, da n. pr. letos pride toliko in toliko koleginc iz tujine na Slovensko, a drugo leto polete naše kolegince v tujino. Najkrajša pot za pravo medsebojno slovansko vzajemnost! —

In dalje polagamo mnogo važnosti na medsebojno spoznavanje. Koliko tovarišev v ožjem pomenu kakor tudi prijateljev smo spoznali ob čagu našega bivanja v Pragi. Spoznali smo jih po obličju in prišli smo do prepričanja, da so mnogi tu, ki jih pač po krivem obsojajo, da hočejo menda kar svet s tečajev vzdigniti. In s tem osebnim stikom se je tudi naše duševno obzorje obogatelo za marsikatero izkušnjo.

A slednjič smo se navzeli v Pragi one, prinas se vse premalo upoštevane samozvesti, ki pravi: Postavise v gospodarskem ozirunalastnenoge, smatrajsena domači grudigospodarja in zaupajlastni moči! Potem te bo sosed prijatelj spoštoval, a neprijatelj se te bo ball!

In v tem vidimo svoj in svojega naroda spas.

Naslednik prof. Jagića.

„Čas“ prinaša z Dunaja to-le brzojavko: „Z upokojenjem dvornega svetnika Jagića je bila izpraznjena stolica slavistike na dunajskem vseučilišču. Od davnih časov so bili na tem mestu Slovani: Kopitar, Miklošič, Jagić. Vseučiliška komisija je stavila predlog za imenovanje tako, da je na prvo mesto postavila dr. Berneckerja, na drugo mesto pa dr. Murkota in dr. Rešetarja, na tretjem mestu dr. Vondráka. Ta predlog je bil pa vseučilišču vrnjen gotovo ne brez vednosti in brez vpliva Jagićevega. Vseučilišče je nato predložilo dr. Berneckerja unio loco. Dr. Bernecker, profesor na nemški univerzi v Pragi, je samo slovničar, kar pomeni, da ne bo čital o slovanskih slovstvih

Leskien, profesor na vseučilišču v Lipskem (na Nemškem), Berneckerjev učitelj, se je izrekel, ko so ga vprašali, baš za Berneckerja in Rešetarja in proti Vondráku in Murkotu. — Radovedni smo, ali ostane dunajsko vseučilišče brez profesorja za slovanske literature, ali se bo pa stara stolica slavistike razdelila v dve: v stolico za slovansko jezikoslovje in v stolico za slovanske literature. Vsekako pomeni to imenovanje za nas izgubo. To mesto je bilo že od nekdaj naše — in sedaj v dobi baron Beckove srednje poti — se nam je tudi to mesto vzelo in se dalo Nemcem! So li jugoslovanski poslanci tako popolnoma izgubili svoj vpliv na Dunaju?

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje v četrtek, dne 12. nov. t. l., ob pol 11. uri v dekliški šoli v Rudolfovem. Dnevni red:

1. O slovenskem slovstvu, predava gosp. prof. Majcen.
2. O obravnavi šol. zamud.
3. Predlogi in nasveti.
- K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima svoje redno zborovanje v nedeljo, dne 8. nov. t. l., v Celju, in sicer ob 10. uri dopoldne v okol. lji. tamošnji šoli. Dnevni red:

1. Zadnji zapisnik.
2. Društvene zadeve.
3. Poročilo o glavnem zborovanju naše „Zaveze“ letos v Gorici.
4. Iz šolske prakse.
- K prav obilni udeležbi vabi p. n. člane odbor tembolj, ker ima ta dan popoldne glavni svoj zbor „Narodna stranka za Štajersko“.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 12. dne novembra meseca t. l., ob pol 11. uri v okoliški šoli. Vzpred:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Nadaljevanje poročila o šolskem redu, por. tov. Kaukler.
4. Pogodbe med krajnimi šolskimi sveti in šolskimi vrtnarji, por. tov. Ogorelec.
5. Slučajnosti.
- Zaradi jako važnega vzporeda je pričakovati obilne udeležbe. Pevska vaja ob 10. uri. Žiher, predsednik.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima svoj letošnji glavni občni zbor v nedeljo, dne 15. listopada 1908, točno ob 11. uri v šoli v Rečici. Vzpred:

1. Nagovor predsednikov.
2. Zapisnik in dopisi.
3. „Zavezino“ zborovanje v Gorici. Poročata društvena delegata gea. Hrovatin tov. Kele.
4. Poročilo o društvenem delovanju v letu 1908: a) tajnikovo, b) blagajnikovo.
5. Volitev novega odbora.
6. Slučajnosti.
- Zeleti je, da pride vsaka in vsak k zborovanju, ker se imamo marsikaj pogovoriti o naših lokalnih učiteljskih težnjah.
- Skupno kosilo je v gostilnici Čuježevi. Naj si tovarišice in tovariši tako uravnajo, da ostanemo nekaj uric v skupni zabavi.
- Na veselo snidenje v prijazni Rečici!

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu naznanja, da ima dne 19. novembra ob 10. uri predpoldne svoje jesensko zborovanje v šoli v Barkovljah s sledečim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsednika.
2. O potrebi naglasa v slovenščini, poročilo tov. Ferluge.
3. Zavezino zborovanje v Gorici s posebnim ozirom na poročilo tov. Gangla, poročata tov. Bratoš.
4. Umetno izdelovanje ledu (z obiskom barkovljanske tvornice za led). Tovariš Čok.
5. Slučajnosti.
- Na obilno udeležbo vljudno vabi odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Društvo slovenskih profesorjev** daje svojim članom na znanje: 1.) Vsi redni in ustanovni člani „Društva slovenskih profesorjev“ dobivajo „Nastavni Vjestnik“, glasilo „Društva hrvatskih profesora“ brezplačno. 2.) Efektivne stroške za tisk tolikega števila primerkov „Nastavnega Vjestnika“, kolikor ima „Društvo slovenskih profesorjev“ članov, poravnava „Društvo slovenskih profesorjev“; plača torej efektivne stroške za papir in tisk, za broširanje in ekspedicijo dotičnega „Nast. Vj.“. 3.) „Društvo slovenskih profesorjev“ objavlja v „Nastavnem Vjestniku“ društvene vesti, komunikacije iz odbora in letna izveštja. Istotako se morejo člani „Društva slovenskih profesorjev“

v njem do svojega odbora obračati z nasveti in željami. 4.) „Nastavni Vjestnik“ sprejema tudi slovenske članke in razprave. Razprave, književna poročila itd. je pošiljati direktno uredništvu „Nastavnega Vjestnika“ (oziroma „Društvu hrvatskih profesorov“) ali pa tudi odboru „Društva slovenskih profesorjev“.

*** * Preložitve glavnih počitnic na srednjih šolah.** Naučno ministrstvo je poslalo profesorjskim zborom srednjih šol vprašanje, če bi bilo koristno, da se glavne počitnice na njih šolah prelože na čas od 1. julija do 31. avgusta — zdaj trajajo od 15. julija do 15. septembra. Dunajski in nižjeavstrijski profesorji so se izjavili, da naj ostanejo glavne počitnice kot do sedaj. Če se kljub temu prelože počitnice, je odvisno od profesorjskih zborov drugih kronovin.

Književnost in umetnost.

Pesnik Kranjčević. Odlični hrvaški lirik Kranjčević je dne 29. oktobra umrl v Sarajevu.

Zvonček prijavlja v 11. let. številki to-le bogato in lepo vsebino: 1. Srečanje. D. u. a. n. Pesem. — 2. Jožek in Lovrek. Mihael Levstik. Povest. — 3. Pesem veselja. D. A. Pesem. — 4. Pridni učenki v spomin. Št. Jelenec. Povest s podobo. — 5. V svet! Fr. K. lednik. Pesem. — 6. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 7. Pada listje z dreves. Fran Silvester. Pesem. — 8. Vseh mrtvih dan. Podoba. — 9. Malega Stanka vožnja na Gorenjsko. J. a. n. o. Povest. — 10. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 11. Velblod. L. O. Poučni spis s podobo. — 12. Pravljica o rvanu. Z. o. r. i. s. l. a. v. Pesem. — 13. Mlinarjev Tonček. St. P. o. l. e. n. č. a. n. Povest. — 14. Metodek. E. G. a. n. g. l. Pesem s podobo. — 15. Pouk in zabava. V šolo! Zorko Prelovec. Uglasbena pesem. — Skledica kave za 300 kron. — Človeška koža. — Spomenik. Fran Pogačnik. — Otroško sreč. — 640 000 šolskih otrok. — Vonj v starosti. — O porabi zraka. — Morska sol. — Mlajive čebele. — Papirnata obleka. — Kako dolgi bi zrasli nohti. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Kulturno delo.

+ Ljudske knjižnice v Voloskem in Opatiji. V Opatiji imajo Nemci dve javni knjižnici, v Lovranu pa Italijani eno. Da se upro tej tujinski poplavi, so sklenili Slovenci in Hrvati, da ustanove v teh izpostavljenih krajih svoje javne knjižnice. Dr. Konrad Janežič in Viktor Car Emin nabirata prispevke in knjige.

Politiški pregled.

*** Iz avstrijske delegacije.** V plenarni seji se je dne 27. pret. mes. razpravljalo o proračunu ministrstva zunanjih del. Za poročevalcem Baquhemom je začel govoriti delegat dr. Šusteršič. Govornik je odobral aneksijo Bosne in Hercegovine ter odločno zanimal trditve, da bi se bila s tem kršila berlinska pogodba. Tudi napram Srbiji in Črni gori se z aneksijo ni mogla kršiti pogodba, ker nikoli sklenjena ni bila. Potem se je govornik dotaknil jugoslovanskega vprašanja, ter izjavil, da želi rešitev tega vprašanja z monarhijo in dinastijo, ker bi taka rešitev zajamčila Jugoslovanom lepšo in sijajnejšo bodočnost. Bodočnost monarhije je obenem bodočnost jugoslovanskih balkanskih narodov. Morda pride čas, ko ne bodo le Bolgari, temveč tudi nam še bližje sorodni Srbi uvideli, da je najboljšje jamstvo za svobodni razvoj jugoslovanskih narodov na balkanskem polotoku balkanska federacija pod vodstvom avstrijske monarhije. Svoj govor je dr. Šusteršič zaključil: Monarhija zasluži prostor na soncu, gre ji predvsem prostor na solne jugoslovanske, in ta prostor bo tudi zavzela. — Delegat K. l. o. f. a. č. je izjavil, da se je Avstrija zadnje dni posebno predala Berlinu v roke, kar mora napolniti Slovane z bojaznijo. Aneksija Bosne in Hercegovine je enostranska, nasilni čin, ki je tudi v nasprotju z narodopravnimi določbami. Razburjenje v Srbiji in Črni gori si je treba razlagati tako, da vidijo v aneksiji prvi korak za nadaljno natezanje „Švabov“ na Balkanu. Aneksiji ne more pritruditi, dokler se ni izreklo zanjo prebivalstvo Bosne in Hercegovine. — Delegat B. i. a. n. k. i. n. i. je izjavil, da Hrvatje želijo, naj bi osmanska oblast na Balkanu enkrat za vselej prenehala. Obžaloval je, da se je Avstrija odpovedala sandžaku Novi pazar. Pametneje bi bilo, pomiriti Srbijo s tem, da bi se ji bil zagotovil srbski del Sandžaka. — Glasilo arbske vlade „Samouprava“ se je izrekla proti izvajanjem dr. Šusteršiča. — Avstrijska delegacija je dne 31. pret. mes. končala svoje delo.

*** Rekonstrukcija kabineta.** Po rekonstrukciji ministrstva bo imenovanih, kakor poročajo nemški listi, 7 slovanskih ministrov: 3 Čehi, 2 Poljaki, 1 Jugoslovani in 1 Melorus. Nemci bodo imeli 8 ministrov. Večino bi pa morali imeti Slovani.

*** Jugoslovanskem ministru.** „Deutsch-nat. Korresp.“ piše, da je vest o imenovanju jugoslovanskega ministra izmišljena. O tem se

ni razpravljalo ne v ministrskem svetu, ne pri drugih političnih razgovorih. Nemci bi ustanovitve tretjega slovanskega ministrskega sedeža sprejeli kot najhujšo sovražnost in izživanje. — V nasprotju s to pisavo, ki jo je narekoval strah pred jugoslovanskim ministrom, se poroča iz dobro poučenih krogov, da se pomnoži novo ministrstvo za dva člana, ker dobe krščanski socialisti še enega ministra, novega pa Jugoslovani.

*** Češke napredne žene v boju za volilno pravico.** Med češkim ženstvom je gibanje za pridobitev volilne pravice že jako razširjeno. 14. pret. m. je izročila deputacija 14 čeških žen posameznim klubom deželno-zbornih poslancev prošnjo, sprejeto na shodu dne 13. pret. m., v kateri zahtevajo, naj se izvede volilna reforma po načrtu dr. Koernerja (Mladočeha), po katerem se uvaža na Češkem splošna in enaka volilna pravica za moške in ženske ter protestirajo proti vladnemu načrtu volilne reforme. Dne 15. pret. m. so sklicale žene javen shod na Radeckega trgu v Pragi, ki je bil pa prepovedan.

*** Več rekrutov.** Z ozirom na zunanji položaj bo vojno ministrstvo zahtevalo za prihodnje leto mnogo več vojaških novincev. Tako, ko se je vrnil cesar na Dunaj, so se začela tozadevna pogajanja.

*** Starostno in invalidno zavarovanje.** Popolnoma izdelana predloga o starostnem in invalidnem delavskem in o zavarovanju samostojnih oseb, ki ne zaslužijo na leto nad 2400 K, je že izdelana. Zavarovalne premije, ki znašajo zdaj pri bolniških blagajnicah in nezgodnih zavarovalnicah 105 milijonov kron, se pomnože na 385 milijonov kron. Starostni in invalidni zavarovalnici samostojnikov bo k upravnim stroškom prispevala država 2.000.000 kron. Država bo prispevala vsaki starostni renti 90 kron, kar se pričetkom ne bo poznalo, ker s pričetno izplačevati rente šele čez pet let in se bo znesek le počasi dvigal tako, da prispeva država čez 40 let približno 100.000.000 kron. Sodijo, da zbornica nakazuje predlog brez prvega branja socialno-politiškemu odseku, ki bo moral ostati permanenten.

*** Koroški deželni zbor.** Poslanec baron Sterneck je poročal v imenu gospodarskega odseka, naj se deželni odbor naroči, da izposluje pri vojni upravi ustanovitve kmetijskih tečajev pri vojakihi. Poslanec Grafenauer je izrekel željo, naj bi članski poučevali vojske tudi osnovne ljudskošolske predmete, zakar triletna službena doba popolnoma zadostuje. To je tembolj potrebno, ker je med vojaškimi novinci na Koroškem do 40% analfabetov.

*** Volitve v nižjeavstrijski deželni zbor.** Včeraj so se izvršile za nižjeavstrijski deželni zbor volitve po novem volilnem redu, in sicer iz splošne kurije in iz kmetijskih občin. V splošni kuriji so dobili krščanski socialisti 43, socialni demokratje pa 5 mandator. Izmed 10 mandatov kmetijskih občin so jih dobili 9 krščanski socialisti, 1 pa socialni demokratje. Med izvoljenimi sta tudi minister dr. Gessmann in župan dr. Lueger. Doslej je bil v nižjeavstrijskem deželnem zboru samo en socialni demokrat, in sicer učitelj Karel Seitz.

*** Združenje Bosne in Dalmacije.** „Pokret“ poroča, da ima posl. Ivčević že izgotovljeno addresso za dalmatinski deželni zbor, v kateri se ne bo tako odločno zahtevalo združenje s Hrvaško kakor doslej, a se ne prejudicira zedinjenje Bosne-Hercegovine in Dalmacije. Vlada krogi podpirajo te težnje.

*** Topničarske divizije deželne brambe.** V deželni brambi izpopolnjujejo topničarstvo. Ustanovili so polagoma divizijske štabe, ki nosijo naslov „Topničarska divizija“ s številko dotične deželne brambovske pehotne divizije.

*** Volilna reforma na Ogrskem.** Andrassyjeva volilna reforma še vedno ni dobila cesarjeve predsankcije. Od zadnje Andrassyjeve audience pri cesarju je sploh vse tiho. Skoraj gotovo je pluralni volilni sistem že poželjen, ker je tak sistem javno obsodil odlični član neodvisne stranke, poslanec Hollo. V noči od 9. na 10. novembra nameravajo prirediti socialisti velike demonstracije proti Andrassyjevi volilni reformi.

*** Cesar odklonil predsankcijo ogrske volilne reforme.** Glasilo zunanega ministra „Wiener Allgemeine Zeitung“ potrjuje, da cesar ni dal predsankcije Andrassyjevi volilni preosnovi. Cesar želi, naj Andrassy predela načrt. Grof Andrassy z mrzlično naglico dela s svojimi tajniki doma, da napravi tako volilno reformo, ki bi ji dal vladar predsankcijo. Sicer pa Madžari še vedno upajo, da se jim posreči dobiti od vladarja predsankcijo volilni preosnovi. Govori se tudi, da Andrassy odstopi, če se predsankcija volilni reformi dolgo zavleče. Sploh so pa Madžari zdaj precej tihi, ker dvor ve, kako so razni ministri zapleteni v zadeve, ki jim niso kar nič v čast.

*** Madžari in Bosna.** Da zahtevajo Madžari Bosno za sebe, se vidi ne le iz poročil ogrske delegacije, ampak tudi iz tega, da hočejo glavni del gospodarske organizacije v Bosni dobiti v svoje roke. Gre namreč za odkup in samoosvojitve bosanskih kmetov. V ta namen je izdelal predsednik ogrske komercialne banke, Leon Lanezi, nekaj memorandum, ki obdeluje omenjeno vprašanje. Pogajanja so že dolgo časa v teku, vendar ves načrt nima še končne oblike. Že pred aneksijo se je go-

vorilo o tem, ali zaradi nekih nesporazumljenj so bili razgovori pretrgani, sedaj se pa iznova nadaljujejo. Da se to vprašanje preveč malovažno ne razmotriva, je namignil dr. Šusteršič v delegaciji, ko je kritikoval ekspozé ministra barona Buriana. Bosna je naša in na to stališče se moramo postaviti takoj od začetka, da se položaj razjasni in Madžarom preidejo želje po nji. Madžarsko upravo poznajo Slovani dobro, zato ne moremo želiti, da bi Bošnjaki dobili vlogo Slovakov na Ogrskem.

*** Srbsko-črnogorska vojaška konvencija.** „Štampa“ poroča, da je kralj Peter 25. pret. m. podpisal pogodbo med Srbijo in Črnogoro, glasom katere se določa za slučaj vojne skupno postopanje.

*** Na Balkanu.** Pogajanja med Avstro-Ogrsko in Turčijo zaradi Bosne so razbita. Turčija zahteva konferenco. — Turčija, Srbija in Črna gora se še vedno pripravljajo za vojno. Turčija in Srbija sta naročili obilo reči za vojno pri tvrdki Senert v Helsingforsu. Turčija nakupuje konje.

*** Ruske grozovitosti proti Poljakom.** Nezaslišane vesti prihajajo iz Varšave. Rusi so se vrgli na zadnje ognjišče poljske kulture — na gledališče. To je bilo edino to-rišče, kjer so pustili svobodo poljskemu jeziku, kjer se je mogel še razvijati poljski narodni element. V soboto so padli ruski despoti tudi po tem. Od sobote do danes so aretirali že nad 30 uglednih oseb, advokatov, literatov itd., ki so delovali pri dramskem društvu za narodno prosveto. — Med aretiranci je tudi slavni poljski pisatelj Stefan Żeromski in mnogo uglednih dam. — Uničevalci kulture so vrli tudi v vseučilišče in filharmonično društvo ter aretirali več dijakov, ko so ravno prišli na vseučilišče pozvedovat, kdaj se začne predavanja. Aretiranja se vrše neprestano od sobote, ponoči in podnevi.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik, iz Št. Vida nad Ljubljano, za v oktobru prodane Narodne pesmi 186 66 K; tov. Josip Kobal iz Dolenjave pri Senožečah 2 K; tov. Julij Slapšak in tov. Angela Troštova iz Vodice, 4 K; tov. Ferdo Juvanc iz Postojne, za oktober, november in december 6 K; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane, 2 K; tov. Ivan Schmeidek iz Rov, za maj, junij, julij, avgust in september 10 K; skupaj 210 66 K; zadnjič izkazanih 3 638 26 K; doslej darovanih 3848 92 K. Bog plati!

Vestnik.

O slovenski okoliški šoli v Celju piše graški „Arbeiterwille“: Mi smo že večkrat kritizirali šolske razmere v Celju, zakaj tako matohovski se ne ravna tako lahko s kako občino na Štajerskem. Okoliška občina nima nobene deklishe šole; slovenski otroci morajo hoditi k šolskim sestram v Celju v šolo. Oglejmo si deško ljudsko šolo! Tam sedijo ubogi dečki v svojih polno natlačenih razredih in paralelke so nastanjene celo v zasebnih hišah. Stavbišče za šolo je že kupljeno, toda narodnostni prepričevanja v tej zadevi ne končati. Celjska klika noče, da bi se postavila slovenska šola v mestu — zategadelj se vse onemogočuje. Od državljana se po pravici zahteva, da pošilja svoje otroke v šolo — a z isto pravico zahtevajo starši, da se sezidajo poštene šole in da se njihovi otroci ne tlačijo v špelunke. Konstatiramo, da se ne sme očitati šolskemu vodstvu nemarnost, zakaj tudi učitelji morajo trpeti z otroki vred. Višji oblasti svetujemo, naj si to šolo enkrat ogleda in uradnega šimelja malo požene. V ljudski šoli se vzgajajo bodoči državljani, zakaj naj bi vladala ravno v Celju taka šolska mizerija? — To vprašanje bo treba zopet z vso odločnostjo spraviti na dnevni red v parlamentu in v deželnem zboru. Naj se vendar enkrat konča tisto cincanje in neodločnost! Žal, da tudi za nas same v Celju in okolici velja isto običanje! Do odločnega koraka — nasvetovala se je n. pr. šolska stavka — se ne povzpnejo in si pustimo v božjem imenu moriti naprej svoje otroke. Kako dolgo še?

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Ivan Rihteršič iz Srednjevasi v Bohinju; tov. Andrej Vrenič iz Ostrožnega brda; tov. Josip Zajec iz Velikega gabra. Živeli!

Učiteljski dobrotniki. Za učiteljski konvikt so darovali: tvrdka I. Grobelnik v Ljubljani, 3 K kot obljubljenih 10% pri nakupu blaga po gospej Widrovi; dva gospeja povodom konjske kupčije v Kamniku, 150 K. Hvala! Bog plati!

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je imelo dne 1. novembra odborovo sejo, pri kateri sta se podelili dvema učiteljskima sirotama razpisani Cesarja Franca Jožefa I. jubilejski ustanovi po 80 K na leto; eno ustanovo je dobila Pavla Peganova, gojenka na mestnem deklisnem liceju, drugo pa Marija Kalingarjeva, gojenka na ljubljanskem učiteljskem. Odbor je sklenil, da bo založil in izdal pod naslovom „Mladinski spisi Mišjakevega Julčka“ 10 zvezkov mladinskih spisov, ki jih je podaril Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta priznani mladinski pisatelj. Knji-

žica bode ilustrovana; prvi zvezek bo izšel za Božič. — Dalje je sklenil odbor, da bo izdal Žirovnikove „Narodne pesmi“ v drugi izdaji in sicer 50.000 iztisov. Odbor bo izdal in založil tudi Iv. Štrukljevo brošuro „Sola in dom“ v 10.000 iztisih. Občni zbor učiteljskega konvikta bo dne 28. decembra.

Vsaka šola naj si naroči Adamičovo spevoigro: „Slava cesarju Francu Jožetu I.“ Čisti dohodek je namenjen učiteljskemu konviktu.

Roditeljski večer bo dne 7. t. m. na I. mestni šoli v Komenskega ulicah. Predaval bo g. dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški „o nalezljivih otroških boleznih“. Starši in vzgojitelji dobrodošli!

Roditeljski večer v Idriji priredi rudniška deklisna šola v nedeljo, dne 13. decembra t. l. — Razpravljala bo učiteljica Ana Tomčeva o temi „Učenke in domače delo“. Začetek ob 7. uri zvečer.

Roditeljski sestanek bo v nedeljo, dne 15. novembra t. l. ob 3. uri popoldne v zatiški šoli. Gospod c. kr. okr. šolski nadzornik Ljudevit Stiasny bo predaval „Naš cesar“ ter kazal podobe s skioptikom. Prečastiti gospod P. Lovrencij bo pa govoril o „sporazumljivi vzgoji med domom in šolo“. Roditelji, učiteljstvo in prijatelji šole ste k sestanku najljubljenejše vabljeni. — Vodstvo šole v Zatičini.

Pozor, šolski voditelji in voditeljice! Prihodnji teden se bodo splošno izdelovali šolski računi in sestavljali proračuni. Pri tej priliki ne pozabite znesek za Šolsko Matico, Popotnika, Domače ognjišče, Zvonček! Za zadnja lista priporočite krajim šolskim svetom več iztisov v nakup, da moreta potem hitreje krožiti med odraslimi in šol. mladino. Na delo tedaj! — Šolski voditelji.

Osebnosti na Kranjskem. Zaradi bolezni je dobil dopust nadučitelj Ivan Jaklič v Gotenici in pride na njegovo mesto pomožna učiteljica Alma Rössmannova. Za provizorično učiteljico je imenovana na Jesenicah dosedanja suplentinja istotam Marija Zhorsky pl. Zhorže, dosedanja šolska praktikantinja Cecilija Vilmanova pa pride tja na mesto učiteljice Eme Schittnikove, ki je zaradi bolezni dobila dopust. Dosedanja suplentinja Gizela Ušeničnikova v Ihanu je imenovana za provizorično učiteljico istotam. Zaradi bolezni je dobila dopust Ana Pfeiferjeva v Mozlju, na njeno mesto pa pride pomožna učiteljica Marija Priboschitzeva kot suplentinja. Dalje je zaradi bolezni dobila dopust učiteljica Frančiška Bezelj-Bajer v Št. Vidu nad Cerknico in pride na njeno mesto absolvirana učiteljska kandidatinja Terezija Rantova kot suplentinja. Dosedanja šolska praktikantinja Kristina Sattlerjeva v Št. Vidu nad Ljubljano je imenovana za provizorično učiteljico. Dopust je dobila učiteljica Amalija Kečeljova v Senčurju pri Kranju in pride na njeno mesto absolvirana učiteljska kandidatinja Antonija Jakličeva kot suplentinja.

Proti slovenščini na Koroškem. V koroškem deželnem zboru je predlagal nemški krščanski socialc Weiss, naj bo poslovni jezik koroškega deželnege šolskega sveta nemščina. Proti je bil samo poslanec Grafenauer. Ob takih razmerah naj se Nemci ne čudijo, ako jim bo kranjski deželni zbor in odbor meril z enako mero!

V izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani je poklican za izpraševanje iz glasbenih strok glasbeni ravnatelj „Glasbene Matice“, gosp. Matej Hubad.

Grob naših narodnih mučnikov Lunder in Adamič je obiskalo na Vseh svetnikov dan gotovo nad 30 000 Slovencev in Slovenk. Grob je bil ves v zelenju eksotičnih rastlin in dišečem svežem cvetju — simbolu mladosti, v kateri sta Lunder in Adamič dala kri in življenje za preganjani slovenski rod. Na grob sta bila položena dva krasna venca od združenega narodnega odbora in od slovenskega ženstva s slovenskimi trobojnicami. Ob grobu so viseli travkovi vence, ki so bili darovani ob pogrebu teh nesrečnih žrtv. Gorele so na grobu štiri baklje poleg običajnih sveč. Častno stražo so od 2. do 6. popoldne opravljali Sokoli, in sicer vseh treh ljubljanskih sokolskih društev, šišenskega Sokola ter 25 članov kranjskega, radovljanskega in tržiskega Sokola. Vsaka straža je obstojala iz 20 Sokolov in zastavonoše. Menjale so se straže vsakih 20 minut. Ob pol 4. so zapela vsa ljubljanska v Zvezi slovenskih pevskih društev stoječa društva pod vodstvom koncertnega ravnatelja g. Mateja Hubada pesmi „Usliši nas“, „Človek, glej dognanje svoje“ in „Nad zvezdami“. Močno zbor do 200 pevcev je pel srce pretresljivo, da se je zlasti pri drugi pesmi porosilo vsako oko tisoč in tisoč glave množice. Ljudje so jokali na glas. Ko so pa nepregledne vrste odhajale s pokopališča, je bila v njih obrazih trdost. Nobenega smeha ni bilo čuti, vseh sreča so bila napolnjena s togo in bridkostjo.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Kranju dne 29. okt. 1908. Predsednik poroča o tekočih zadevah. Dopust imajo zaradi bolezni: Andrej Kmet, nadučitelj v Cerkljah, Marija Frantar, učiteljica istotam in Ana Dragatin, učiteljica pri sv. Lenartu. Prvega nadomestuje izprašana učiteljska kandidatinja Melanija Fajdiga, drugo